

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔

วิธีตั้งจิตให้สงบเป็นสมาธิ

ต่อไปนี้นั้นจะยาวเยี้ย ๆ นะพอออกพรรษาแล้ว โอ๊ย ผมอกจะแตกจริง ๆ นะผมทนเอา ยิ่งเกี่ยวกับเรื่องมาช่วยบ้านช่วยเมืองแล้วยิ่งหนักเข้า ๆ ทุกอย่าง วุ่นไปหมดเลยเราที่เคยอยู่สบาย ๆ แต่ก่อน กับมาเป็นทุกวันนี้มันเป็นคนละโลกนะ ไม่ใช่ธรรมดาเป็นคนละโลก นี่ผมก็ไม่ได้เทศน์สอนพระมาเป็นเวลานาน เรียกว่าทอดธุระไปตามกำลังของเรา ตั้งแต่อายุ ๘๐ แล้วหยุดเอง มันหยุดของมันเอง อันนี้มันก็เป็นเรื่องใหม่ขึ้นมา ก็ธาตุอันเก่ามันแหละบิกบีน เพราะฉะนั้นมันถึงทุกข์มากลำบากมากทีเดียว ฝืนวัยของเรา

ผมเป็นห่วงเป็นใยกับพระของเรา โดยเฉพาะพระกรรมฐานนี้สำคัญมาก ซึ่งเป็นจุดสนใจของประชาชนให้พอได้มีหวัง ได้รับความอบอุ่นอยู่เวลานี้ก็คือภาคปฏิบัติ แล้วก็ก็เป็นห่วงสำหรับพระปฏิบัติของเรา มันจะลุ่ม ๆ ดอน ๆ สุ่มสี่สุ่มห้าไปเรื่อย ๆ นะกิเลสจะมีรสมีชาติเข้มข้นขึ้นมาเรื่อย ๆ แล้วหนาแน่นขึ้นมาภายในหัวใจของเราทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นเรื่องของกิเลสหนุนหัวใจ ให้คิดให้อ่านให้พูดให้จำให้ชวนขวายเป็นไปตามกิเลสเสียทั้งนั้นเวลานี้ ธรรมประหนึ่งว่าจะค่อยมุดมอดลงไป ๆ เพราะอำนาจของกิเลส มันตีเข้ามาทุกด้าน

เราได้เห็นชัด ๆ ที่เกี่ยวกับวัดป่าบ้านตาดนี้ ดูซิการงานอะไร ๆ เข้ามา เรื่องนั้นเข้ามา เรื่องนี้เข้ามา โลกเขาไม่ได้คิดนะว่าอะไรเป็นกิเลสอะไรเป็นธรรม แต่จิตใจของเราเป็นธรรมล้วน ๆ ว่าอย่างนี้เลย อะไรแฝงเข้ามาปั๊บนี้จะรู้ทันที ๆ ไม่มีคำว่าชินชากันถึงได้รู้เรื่องของกิเลสมันลุกลามขึ้น หนักมากทุกวัน ๆ ความสะตอก ๆ ทุกอย่างเป็นเรื่องของกิเลสจูงสัตว์โลกทั้งนั้น สัตว์โลกไม่รู้ อย่างทุกวันนี้เห็นไหมละ ไปอยู่ที่ไหนโทรศัพท์กับทูนี่จ้อกันอยู่ โอ๊ย ผมดูไม่ได้นะผมสลดสังเวช อย่างนี้เห็นไหม อยู่ที่ไหนยืนอยู่ก็ตามนั่งก็ตาม จ่ออยู่นี้ เราสลดสังเวช นี่ละว่าเพื่อความสะตอก ว่าอย่างนั้นนะ ความยุ่งเหยิงวุ่นวายให้จิตใจขุ่นมัวมั่วสุมเดือดร้อนตลอดเวลา ก็คือสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องส่งเสริมด้วย เวลานี้กำลัง

นี่ละที่ว่าโลกมันสะตอก สะตอกของกิเลส แต่เป็นข้าศึกของธรรมทุกระยะ ๆ ไปพระเราจะรู้ไหมเหล่านี้ละ ในวัดในวาจะมีตั้งแต่โทรศัพท์มือถือเต็มบ้านเต็มเมืองนะ ดูซิตั้งแต่รัตนาก็ดูซิ อย่างนี้แล้ว เดียวนี้เป็นยังไรธรรมาภิบาลกับกรรมฐานเรา มันกลืนเข้ามาอย่างนี้ให้พิจารณาเอา กลืนเข้ามาเพื่อความสะตอก ๆ มันสะตอกเรื่องของกิเลสทั้งนั้น ไม่ได้สะตอกเพื่อธรรม นี่คิดทุกแง่ทุกมุม มันหากคิดของมันเองรู้อเอง เพราะไม่เคยชิน

กับสิ่งเหล่านี้ สัมผัสเข้ามามันก็รู้ทันที เหมือนไฟจี้เรา เข้ามาจี้ธรรมรู้ทันที แสบเข้ามารู้ทันที ไฟจี้เราก็ก๊แบบเดียวกัน กิเลสจี้ธรรมก็อย่างเดียวกัน

สติธรรม ปัญญาธรรม มีประจำใจทำไมจะไม่รู้อะไรผิดอะไรถูก ผ่านเข้ามาเท่ากับว่าจี้มันเอง มันจะรับทราบกันทันที ๆ ธรรมดาไม่ทราบ ไม่ว่าท่านว่าเราใคร ๆ ก็เหมือนกัน ไม่ทราบ แต่ธรรมชาติของจิตอันนี้มันเป็นของมันเองอย่างนั้น มันทราบตลอด จึงว่าไม่เคยชินกับสิ่งใดตลอดไปเลย เพราะฉะนั้นอะไรผ่านเข้ามามันถึงรู้ได้ชัดเจน ๆ รู้โดยหลักธรรมชาติของมัน ไม่ใช่เราตั้งหน้าตั้งตาจะรับทราบ จะปิดจะปิดจะป้องอะไรอย่างนี้ไม่นะ มันสัมผัสเข้ามา อันไหนจริงอันไหนปลอมมันก็รู้ทันที ๆ เป็นในหลักธรรมชาติของจิต พูดให้เต็มยศก็คือว่ามันจริงล้วน ๆ แล้ว อะไรปลอมแฝงเข้ามา นิดมันก็รู้ทันที ๆ

สิ่งเหล่านี้ใครเคยคิดเคยอ่านไว้เมื่อไร ไม่คิด ผมเองผมก็ไม่คิดนะ ที่ว่ารู้ ๆ เหล่านี้แหละ เมื่อมันถึงขั้นเป็นอย่างนั้นแล้ว ใครเป็นมันก็รู้ด้วยกันนั้นแหละ ไม่ต้องมีใครบอกใครสอน มันจะรู้อย่างเดียวกันนี้เป็นประจักษ์ในตัวเอง จึงเห็นได้ชัดว่า ธรรมนี้ละเอียดมากสุดยอดเลย กิเลสจะละเอียดแหลมคมขนาดไหน มันเป็นความสกปรก โสมม เป็นสิ่งที่หยาบโลนกระทบกระเทือนหนักต่อธรรมทั้งหลายมาตลอดอย่างนี้ ที่นี้เมื่อจิตไม่มีธรรมเข้าภายในใจ จิตกับกิเลสก็เป็นอันเดียวกันเสีย เลยไม่ทราบว่าอันใดถูกอันใดผิด มันกลายเป็นหลังหมี่ดำไปหมดเลย จิตทั้งดวงเป็นหลังหมี่ดำไปเลย ไม่มีต่าง ๆ ดาว ๆ พอจะทราบว่า ตรงจุดนั้นดำจุดนี้ขาว จิตมันดำไปหมดก็เป็นอย่างนั้น

เมื่อมันได้เป็นเต็มสัดเต็มส่วนของจิตดวงนั้นธรรมชาตินั้นแล้ว คือธรรมกับจิต เมื่อพูดให้เต็มยศแล้ว จิตกับธรรมเป็นอันเดียวกันเลย จะแยกไปไหนไม่ได้ นั้นละเมื่อถึงขั้นนั้นแล้วมันจะรู้ทุกอย่าง ขึ้นชื่อว่ากิเลสจะละเอียดขนาดไหน มันก็มีความหยาบในตัวของมัน เรียกว่ากระทบกระเทือน เหมือนไฟมาจี้เรา จะละเอียดขนาดไหนจี้มันก็เจ็บแปล็บ ๆ นี่กิเลสจะละเอียดขนาดไหนก็เหมือนไฟจี้ จี้อธรรม สติธรรม ปัญญาธรรม รักษากันอยู่ รู้โดยหลักธรรมชาติ ๆ อย่างนี้เรื่อยมา

การปฏิบัติภาวนาเคยสอนหมู่เพื่อนให้มีความแม่นยำต่องานของการของตน วิธีการตั้งรากฐานจิตใจให้มีความสงบไม่ได้ เนื่องจากเราจับจด ไม่จริงไม่จังกับงานของตัวเองที่ทำ ถ้าจริงจังแล้วต้องได้ไม่สงสัย เช่นอย่างให้ฝึกหัดภาวนา คำบริการเป็นเครื่องกำกับจิตเพื่อจะตั้งรากฐานของจิตให้มีความสงบขึ้นไปโดยลำดับ ๆ นี้ จะตั้งได้ด้วยคำบริการภาวนา ถ้าปล่อยให้จิตกำหนดรู้เฉย ๆ นี้ไม่ได้เรื่องนะ รู้มันก็รู้ในเวลาตั้งใจ พอเปลอแพล็บเดียวออกรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสไปแล้ว มันก็กลายเป็นกิเลส

ไปหมดละซี แต่ตั้งค่าบริการด้วยความบังคับบัญชาหนาแน่น มีสติกำกับตลอดเวลา
อย่างนี้แน่นอนว่าจิตต้องสงบได้ เป็นอื่นไปไม่ได้ ว่าอย่างนี้เลยนะ

เพราะนี้ได้เคยฝึกเจ้าของแล้ว ตอนที่มันมารู้จริงรู้จริง เอาจริงเอาจังกันก็ตอนที่
จิตเจริญแล้วเสื่อม ๆ มาได้ปีกว่า ๆ จึงได้มาพิจารณาตั้งกฎใหม่ขึ้นมาใส่ตัวเอง เรา
พยายามเท่าไรเจริญขึ้นไปได้สองสามวันเสื่อมลงต่อหน้าต่อตา แล้ว ๑๔-๑๕ วันถึงจะ
ฟื้นขึ้นมาได้ ๑๔-๑๕ วันเราแทบเป็นแทบตายนะ ทุกข์ทรมานมาก แล้วขึ้นไปพอสงบ
เย็นใจบ้าง สองสามวันเท่านั้นเสื่อมลงต่อหน้าต่อตา เป็นอย่างนี้ ๆ ตลอดมาได้ปีกว่า ๆ
จิตผมเสื่อมตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนปีนี้ เดือนพฤศจิกายนหน้าผ่านไปจนกระทั่งถึงเดือน
เมษายนใหม่คิดดูซิ นี่ละที่ตกรกทั้งเป็น

ก็กำหนดเอาจิตเฉย ๆ กำหนด ๆ จิตเฉย ๆ มันก็เป็นให้เห็นอยู่อย่างนี้ จึงทำ
ให้เกิดความสงสัย มันอาจจะเป็นการตั้งจิตเอาเฉย ๆ มีสติกำกับจิตนี้ มันอาจจะ
ผลออกไปตอนใดตอนหนึ่งก็ได้ ที่นี้เราจะตั้งค่าบริการ เอาค่าบริการเป็นหลักเป็นกฎ
เกณฑ์เลย ให้จับกับค่าบริการนี้ด้วยสติตลอดเวลา เอาที่นี้มันจะผลออกไปที่ไหนก็ให้รู้
นี่ละตอนมาได้เหตุได้ผลกัน ที่นี้ก็ตัดสินใจลงเลยว่่า ที่นี้มีค่าบริการเป็นรากฐานอัน
สำคัญตั้งปีกไว้เลยด้วยค่าบริการ แต่ว่าตั้งจริง ๆ นะนิสสัยมันจริงจังมาก

พอตั้งความสัตย์ความจริงลงไปแล้วก็เหมือนกับหินหักเทียนนะ ไม้ให้มีเงื่อนต่อ
กันเลย ต้องจริงจังอย่างนั้น ที่นี้เอา พุทโธ จะผลออกไปไม่ได้มันจะเป็นยังไง ตั้งแต่ตื่น
นอนจนกระทั่งหลับจะไม่ยอมให้มันผลอเลย เคลื่อนไหวไปมาที่ไหนสติกับค่าบริการ
ต้องให้ติดแน่น ๆ ตลอดเวลา ๆ อย่างนี้ ถึงขนาดนั้นนะ ตั้งขนาดนั้นละ เรื่องจิตว่า
เสื่อมว่าเจริญนั้นปล่อยหมดแล้ว เพราะความอยากไม่ให้มันเสื่อม มันก็เสื่อมต่อหน้าต่อ
ตา อยากให้เจริญมันก็ไม่ได้เจริญ มันไม่ได้สมหวังทั้งสองอย่าง

คราวนี้จะเอาสิ่งสมหวังจากพุทโธ ค่าบริการอย่างเดียว จิตจะเสื่อมให้เสื่อมไป
จิตจะเจริญให้เจริญไป ไม่เป็นอารมณ์ยิ่งกว่าค่าบริการ อันนี้จะเสื่อมไปไม่ได้ จะสูญ
ไปจากสตินี้ไปไม่ได้ ตั้งก็กลงไปนี้ เอาละที่นี้หายห่วง จิตจะเจริญหรือเสื่อมปล่อยเลย
เทียว มีแต่ค่าบริการจะไม่ให้เสื่อม ให้อยู่กับพุทโธ ๆ

แหม มันประจักษ์จริง ๆ นะ คือเราเอาจริงเอาจังมากทีเดียวไม่ยอมให้ผลอเลย
ไปบิณฑบาตไม่ทราบเขาใส่อะไรไม่ใส่อะไร คำว่าพุทโธกับสตินี้ติดแน่น ๆ จะขบจะฉัน
เคลื่อนไหวไปมาพุทโธจะไม่ยอมปล่อยเลย นี่ละจึงเรียกว่าเป็นเหมือนตกรกทั้งเป็น
บังคับจิตให้อยู่กับพุทโธมีสติบังคับ นี่หนักมากนะ ไม้ให้เคลื่อนไหวไปไหนเลย เคลื่อน
ไปไหนสติไม่ให้เคลื่อน ให้อยู่อย่างนั้นเป็นประจำ ๆ ติดแน่น ก็ไม่นานนะ นี่ละที่มัน

เห็นชัด ๆ ความเสื่อมความเจริญปล่อยทั้งหมดแล้ว ไม่ปล่อยตั้งแต่พุทธโรกับสติติดกัน แนบ ๆ อย่างนี้ตลอด นอกนั้นปล่อยหมด ไปไหนมีแต่พุทธโร ๆ ติดแนบ

เพราะฉะนั้นมันถึงได้เห็นความละเอียดของจิต ที่นี้เวลามันนานเข้า ๆ คำว่าพุทธโรกับจิตนี้ค่อยละเอียดเข้าไป ๆ จนกลายเป็นอันเดียวกัน ที่นี้ก็คำบริการมพุทธโรไม่มีเลย เหลือแต่ความรู้ที่ละเอียดเต็มที่อยู่ นั้น คำบริการมนี้ทุกอย่างก็ไม่ปรากฏ จนเจ้าของกึ่ง สงสัยเจ้าของ เอ๊ จะทำยังไงนี่ เราก็อาศัยพุทธโรนี้เป็นที่เกาะที่ยึด ที่นี้พุทธโรก็ไม่มีแล้ว บริการมยังงั้นก็ไม่ปรากฏเลยจะทำไฉน

มันก็มีความรู้สึกอันหนึ่งขึ้นมา เอ้า ถึงคำว่าพุทธโรจะหายไปก็ตาม จิตที่รู้เด่นอยู่เวลานี้ไม่หาย ยิ่งละเอียดล่อ ให้ตั้งสติไว้กับความรู้อันนี้ นั้น จับคำบริการมพุทธโรไม่ได้ก็จับธรรมชาติที่รู้ด้วยสติ เอ้า อยู่นี้อีก ตั้งสติไว้อีกเหมือนกัน มันแนวของมัน จนกระทั่งมันถึงจังหวะแล้วจิตที่ว่าบริการมไม่ได้มันก็คลี่คลายออกมา เหมือนว่าจิตมันสงบตัวของมันแล้วถอยออกมา พอมันคลี่คลายออกมานิดหนึ่งพอเอาคำบริการมพุทธโรได้ ปรากฏว่าพุทธโรได้แล้ว เอาพุทธโรติดเข้าไปเลย จากนั้นมาก็รู้จักวิธีปฏิบัติ

เวลาเข้าขั้นละเอียดจริง ๆ นี้พุทธโรไม่มีนะ ไม่มีจริง ๆ จนกระทั่งเจ้าของงง นึกยังงั้นก็ไม่ปรากฏ เหลือแต่ความรู้ล้วน ๆ จึงต้องเอาสติเข้าไปติดกับความรู้อันนั้นไว้แทนพุทธโร ๆ นี้ละที่มันเป็นที่แน่ใจว่าจิตนี้ต้องสงบได้แน่นอน ถ้าบังคับเป็นความสัจ ความจริงอย่างนี้แล้ว เป็นอื่นไปไม่ได้ว่างั้นเถอะ นี่จิตก็เริ่มเจริญขึ้นมา จนกระทั่งถึงขั้นที่มันเจริญแล้วสองสามวันมันเสื่อมลงไป ถึงขั้นนั้นแล้วก็ปล่อยความอาลัยตายอยากทั้งหมดเลย

เอ้า จะเสื่อมก็เสื่อมไป ถึงจุดที่เคยเสื่อมแล้ว บังคับไว้ไม่ให้มันเสื่อมมันก็เสื่อม ต่อหน้าต่อตา คราวนี้อายุเสื่อม-เสื่อมไป แต่คำบริการมไม่ยอมให้เสื่อมจากกันเลย ติดไปนั้นอีก พอไปถึงที่นั้นแล้ว เอ้า มันจะเสื่อมก็เสื่อมลงไม่เสียหาย ปล่อยอารมณ์เลย คำบริการมนี้ติดแนบ ๆ มันเจริญขึ้นไปตรงนั้น เอ้า ที่นี้มันจะเสื่อมไหม สุดท้ายมันไม่เสื่อมนะ พอถึงขั้นนี้แล้วได้สองสามวันมันเคยเสื่อม เคยเสื่อมมาเป็นประจำ ที่นี้ไม่เสื่อม พุทธโรติดแนบเข้าไปยิ่งแน่นเข้าไป ๆ ก็เด่นชัด ๆ แต่ยังไม่ถอยเรื่องคำบริการม เอาจนกระทั่งถึงความรู้นี้เด่นมาก เราจะบริการมก็ได้ไม่บริการมก็ได้ ความรู้นี้เด่นอยู่แล้วเป็นธรรมชาติ หรือเป็นเป้าหมายอันหนึ่งแห่งความเพ่งเล็งของจิต และสติจับจุดนี้ได้แล้ว ก็อยู่นั้นอีก ต่อไปคำบริการมมันก็ปล่อยของมัน แต่ปล่อยนี้มันก็จับความรู้ที่เด่น ๆ นั้นละก็ค่อยแน่นหนามันคงขึ้นไปเรื่อย

นี่เตือนให้หมู่เพื่อนได้ทราบว่า การตั้งจิตเบื้องต้นต้องเอาจริงเอาจัง ถ้าตั้งอย่างที่ว่าแล้วสงบได้แน่นอนไม่สงสัย เพราะผมเคยทำมาแล้ว จากนั้นก็แน่นหนามันคงขึ้นไป

เรื่อย ๆ แล้วไม่เคยเสื่อมนะ เพราะเราเซ็ดหลายเรื่องความเสื่อมของจิตนี้ ยิ่งเอาจริง เอาจังมาก มันก็ไม่เสื่อม นี่การตั้งจิตเพื่อให้เป็นรากฐานของตัวเองจริง ๆ ในการภาวนา เป็นหลักของใจจริง ๆ อย่าทำเหลวไหลนะ ให้มีจริงมีจังอย่างนี้ เราจะได้เห็นหลักเกณฑ์ของใจเกิดขึ้นที่ใจตัวเอง ความสงบจะปรากฏขึ้น ความแน่นหนามั่นคงแห่งความสงบจะแน่นขึ้นไปโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งจิตเป็นสมาธิ

คำว่าความสงบกับสมาธินั้นไม่ได้เหมือนกัน เมื่อพูดตามภาคปฏิบัติแล้ว ความสงบนั้นคือจิตสงบลงไป หรือว่ารวมลงไปหนหนึ่งแล้วถอนขึ้นมา ๆ เรียกว่าสงบเป็นครั้งคราว ในเวลาจิตที่รวมลงไปถอนขึ้นมาเรียกว่า ความสงบ ที่นี้เวลามันสงบลงไป ถอนขึ้นมาหลายครั้งหลายหน มันสร้างฐานแห่งความมั่นคงภายในตัวของมันขณะที่สงบนั้นเรื่อยมา จนกระทั่งกลายเป็นจิตที่แน่นหนามั่นคงขึ้นมา จากความสงบที่สั่งสมกำลังแห่งความแน่นหนามั่นคงมาเป็นลำดับนั้น ติดต่อกันมาเรื่อย ๆ เลยกกลายเป็นสมาธิขึ้นมาแน่นหนามั่นคง นี้เรียกว่าจิตเป็นสมาธิแล้ว

เวลาสงบแล้วถอนขึ้นมา ๆ นั้นเรียกว่าจิตสงบ หรือว่าจิตรวม พอถึงขั้นจิตเป็นสมาธิแล้ว จิตจะถอนขึ้นมาไม่ถอนขึ้นมาก็ตาม ฐานของจิตคือความสงบนั้นแน่นปึ๊ง ๆ ตลอดเวลา นี่ท่านเรียกว่าจิตเป็นสมาธิ เห็นประจักษ์ในหัวใจอย่างนี้ อ้อ สมาธิกับความสงบนี้ต่างกัน นี้เรียกว่าสมาธิ เพื่อให้ถูกต้อง ดำเนินด้วยความราบรื่น พอจิตเป็นสมาธิ มีความสงบมันอิมอารมณ์ ไม่เสียดายในความคิดความปรุงไปทางรูป ทางเสียง ทางกลิ่น ทางรสต่าง ๆ พอใจอยู่กับความสงบใจของตนนั้น เรียกว่าจิตมีสมาธิ จิตอิมอารมณ์ คือไม่เผลอคิดกับอารมณ์นั้นอารมณ์นี้ อาศัยความสงบเย็นใจ ความแน่นหนามั่นคงของสมาธินั้นเป็นเรือนอยู่ของใจ

จิตขั้นนี้เวลามันสงบมีกำลังมาก ๆ แล้วมันจะรำคาญในการคิดการปรุงต่าง ๆ ซึ่งแต่ก่อนมันหิวโหยมาก ไม่ได้คิดได้ปรุงอยู่ไม่ได้ ตัดต้นอยากคิดอยากปรุง พอจิตมีความสงบเป็นจิตแน่นหนามั่นคง เรียกว่าเป็นสมาธิเต็มที่แล้วนั้นไม่เผลอคิด ความคิดเป็นการรบกวนตัวเอง จิตที่อยู่แนวมีแต่ความรู้ที่เด่นอยู่ภายในตัวนั้น ถือว่าเป็นความสะดวกสบายไม่มีอะไรมาทวนใจ เพราะฉะนั้นผู้ที่มีสมาธิจึงมักติดในสมาธิ หรือติดในสมาธิ เพราะสมาธินี้ก็เหมือนอารมณ์กลมใจได้ดี เมื่อยังไม่ถึงขั้นปัญญาที่จะมีผลมากกว่านี้แล้วจะติดได้

ที่นี้พอจิตมีความแน่นหนามั่นคงแล้ว มันอิมอารมณ์แล้วที่นี้ เมื่อจิตอิมอารมณ์แล้วพาออกทางด้านปัญญา ถ้าจิตไม่อิมอารมณ์ ยังหิวอารมณ์อยู่แล้ว ออกทางด้านปัญญาจะเป็นสัญญาไปเรื่อย ๆ คาดหมายอย่างนั้นอย่างนี้ กลายเป็นสมุทัยไปหมด เลยไม่เป็นปัญญาให้ เพราะฉะนั้นท่านถึงสอนให้อบรมทางสมาธิเสียก่อน สมาธิปริภาวตา

ปัญญา มหุผลา โหติ มหานิสสา คือสมาธิมีความแน่วหนามั่นคงแล้ว สมาธิมีความ
อิมตัวแล้วก็หมุนปัญญาได้ พิจารณาทางด้านปัญญาก็คล่องตัว ๆ เป็นปัญญาจริง ๆ ไม่
ได้เป็นสัญญาอารมณ์ เพราะจิตอิมอารมณ์แล้ว ออกพิจารณาทางด้านปัญญา

ยกเอาเรื่องธาตุเรื่องขันธ์ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก กระทั่งถึงร่าง
กายทุกสัดทุกส่วน ให้เป็นเหมือนไฟได้เชื้อ เชื้อนั่นคือร่างกายทุกส่วนนี้แล ไฟคือสติ
ปัญญา ตปธรรม หมุนเข้าไปพิจารณาเข้าไป สัมผัสสัมพันธ์กับอวัยวะใดก็ตามในร่าง
กายของเราที่เป็นที่ถนัดใจ พิจารณาอันนั้น ๆ แล้วจะค่อยแตกกระจัดกระจายไปถึง
เรื่องราว อสุภะอสุภัง อย่างนี้ก็เหมือนกัน อสุภะก็คือของไม่สวยไม่งาม ของสกปรก
โสโครกนั่นเองจะเป็นอะไรไป ร่างกายของเรานี้ก็คือป่าช้าฝังศพอยู่แล้ว คือส้วมคือถ่าน
อยู่แล้วโดยหลักธรรมชาติของมัน เป็นแต่เพียงว่าผิวหนังบาง ๆ ไปปิดเอาไว้นิดหน่อย
หลอกลวงทั้งตัวเราหลอกลวงทั้งผู้อื่น เป็นสิ่งที่หลอกลวงโลกได้ด้วยผิวหนังบาง ๆ เท่า
นั่นเอง จากบาง ๆ ไปนั้นมีอะไร เรียกว่าหมดทั้งตัวมีแต่เรื่องกองอสุภะอสุภัง ป่าช้าฝัง
ศพเต็มไปหมดในร่างกายของเรา พิจารณาทางด้านปัญญาพิจารณาอย่างนี้

ผิวหนังบาง ๆ ก็แยกละเอียดเข้าไปอีก ผิวหนังก็มีซี่เหงื่อซี่ไคลอยู่ในนั้นอีกมัน
สะอาดที่ไหน จากผิวเข้าไป หนังกับเนื้อมันก็ติดกันไป เข้าไปข้างในเท่าไรยิ่งสกปรก
โสภม ปัญญาหยั่งเข้าไป ๆ ครั้งนี้เห็นเท่านั้น ครั้งต่อไปพิจารณาเข้าไป ค่อยแยกคายไป
 ๆ ความเห็นค่อยละเอียดลออเข้าไป ๆ ลุกลามไปได้หมด เลยปรากฏตั้งแต่อสุภะหมด
ทั้งตัวเลย ปัญญาก้าวเดินตามนี้จนมีความคล่องแคล่วว่องไว แล้วมันจะค่อยถอนตัว
ของมันเอง

เรื่องความรักความชัง ราคะตัณหา นี้ มันจะค่อยถอนตัวของมันออกไป ๆ เรื่อย
 ๆ พิจารณาสิ่งเหล่านี้ให้ชัดเจนมากเท่าไร เรื่องราคะตัณหา มันถอนของมันเองแหละ ที่
มันเป็นราคะตัณหาก็คเพราะมันหลงอันนี้ เข้าใจว่าเป็นของสวยของงาม ก็รักชอบใจ
กำหนดยินดีไปได้ซี เมื่อเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นป่าช้าฝังศพแล้วมันจะไปกำหนดอะไร อยู่ใน
ป่าช้ากองกันพะเนินเทินทึกใครไปกำหนดยินดีกับมันที่ไหน อันนี้ป่าช้าของเราก็เหมือน
กัน เมื่อลงได้เห็นชัดเจนอย่างนี้แล้วมันก็ถอนตัวออกมา ๆ

ความขำขันขำขำในอสุภะอสุภังมากเท่าไร ประหนึ่งว่าราคะไม่มีนะ เหมือนว่า
หมดไปเลยทั้ง ๆ ที่มันสงบตัวของมันต่างหาก มันไม่ได้สิ้นได้หมดนะ แต่ประหนึ่งว่า
สิ้นไปแล้วราคะ เพราะอำนาจอสุภะอสุภังทับหัวมันไว้ เพราะฉะนั้นจึงแยกแยะพิจารณา
ขยับขยายเพ่งดูภายนอกออกไปว่าเป็นเหมือนกับร่างกายของเรานี้ ดูร่างกายก็เหมือน
ภายนอก แล้วดูร่างกายของตัวเองชัดเจนเข้าไป เมื่อมันมีความขำขันขำขำแล้วดูซาก

อสุภะอสุภังของเจ้าของที่กางเอาไว้ข้างหน้า เช่น กองอสุภะของตัวเอง หรือกองอสุภะของผู้ใดก็ตามมาตั้งไว้ตรงหน้า มันก็เห็นชัดเจนอย่างนั้น

ครั้นสุดท้ายกองอสุภะอสุภังทั้งของเขาทั้งของเรา ออกไปกองเอาไว้ มันเป็นมาจากไหน นั้นเวลาจะถึงตัวจริงของมัน กองอสุภะอสุภังที่ไปตั้งเอาไว้ที่กำหนดดูให้ชัดเจน ดูอันนี้มันเป็นยังงอสุภะอันนี้ มาจากไหน ความเคลื่อนไหวของมันจะปรากฏขึ้นมา เวลาเราทำลาย-ทำลายเมื่อไรก็ได้ ตั้งขึ้นมาพับให้ดับขาดสะบั้นลงไปทันทีทันใดก็ได้ เพราะปัญญาคล่องแคล่วว่องไว

ทีนี้เราจะพิสูจน์ให้มันเห็นชัดว่า อสุภะนี้มาจากไหน ทั้ง ๆ ที่เราตั้งขึ้นมาอันมันตั้งขึ้นมาจากอะไร อะไรพาให้เป็นอสุภะขึ้นมาต่อหน้าของเรานี้ พงดู ดูตัวอสุภะตัวนี้ มันจะเคลื่อนไหวไปไหน มันจะเข้าไปหรือออกนอก หรือมันจะเหาะเหินเดินฟ้าไปไหน ดูจุดนั้นให้ดี นี่ถึงขั้นที่มันจะตัดสินกันนะ ดูจุดนี้ ถ้ามันยังไม่ถึงขั้นตัดสินกันได้ ดูมันก็เป็นอีกแง่หนึ่ง ๆ ของมัน พอถึงขั้นที่มันจะตัดสินกันแล้ว อสุภะที่เรากำหนดอยู่ข้างหน้า จิตมันจะเพ่งดูนาน ๆ แล้วจิตดวงนี้แหละมันค่อยกลืนเข้ามา ๆ อสุภะที่นิ่งเด่นอยู่ต่อหน้าเรานี้ ความเด่น ๆ นั้นถูกความรู้อันนี้คือใจนี้กลืนเข้ามา ๆ สุดท้ายอสุภะเลยมาเป็นใจเสียเองไปหลอกตัวเอง ตั้งเป็นอสุภะนั้นขึ้นมา ครั้นเวลากำหนดตามหลักความจริงแล้ว อสุภะนั้นเลยหมุนเข้ามาหาใจตัวเองซึ่งเป็นผู้ไปวาดนี้แล เลยกลายเป็นจิตเสียเองเป็นผู้ไปวาดภาพตัวเอง ทั้งว่าสวยว่างาม ทั้งว่าอสุภะอสุภัง ไม่ใช่ผู้ใด คือตัวจิตนี้เองไปหลอกตัวทั้งสองด้านนั้นแหละ

พอเข้าถึงนี้แล้วมันก็รู้ตัวจริงของมันว่าตัวนี้เป็นผู้หลอก ตัวนี้เป็นตัวอสุภะหรือเป็นตัวอสุภะ ภาพข้างหน้าที่เรากำหนดไว้นั้นไม่ใช่อสุภะไม่ใช่อสุภะ ตัวนี้ต่างหากเป็นผู้ไปหลอกวาดภาพไว้ข้างหน้า เวลาพิจารณาแล้วมันก็กลืนเข้ามาหาตัวผู้ไปหลอกนี้เอง พอเห็นนี้แล้วมันก็ปิดฝั่งเลย เรื่องอสุภะก็ตามอสุภะก็ตาม ภายนอกภายในที่ไหนมันไม่ถือเป็นปัญหา ยิ่งกว่าอสุภะอสุภะที่เจ้าของคือใจดวงนี้เอง เป็นผู้ไปหลอกเสียเอง ไปตั้งอันนั้นไว้ พอมารู้ตัวเองว่าเป็นผู้ไปหลอก ตัวเองก็กลืนเข้ามา มันก็เห็นชัดเจนว่า ตัวเองนี้เท่านั้นเป็นผู้ไปวาดภาพว่าอสุภะอสุภะ อสุภะภายนอกเลยไหลเข้ามาเป็นอสุภะภายในหัวใจเสีย ทีนี้มันก็ปล่อยเลย ปล่อยเรื่องราคะตัณหา มันปล่อย นี่เป็นขั้นเริ่มแรกที่มันปล่อย ตัดสินใจแน่แล้วทีนี้ ถึงจะไม่เสร็จสิ้นร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนพวกที่เป็นชิปปาภิญญาก็ตาม แต่ก็เรียกว่าสอบได้แล้วขั้นนี้ ให้กำเริบเป็นอื่นเป็นไปไม่ได้ จะให้ย้อนกลับมาเป็นราคะตัณหาอีกเหมือนแต่ก่อนเป็นไปไม่ได้แล้ว แน่ใจเจ้าของ

ทีนี้ก็มีแต่จะฝึกฝนเจ้าของ ฝึกซ้อมเจ้าของ โดยตั้งอสุภะที่เคยพิจารณาดังที่ว่านั้น ที่มันกลืนเข้ามา ๆ ตั้งอันนั้นบิณฑบาตเข้าไปแล้วค่อยกลืนเข้ามาเรื่อย ๆ กลืนเข้า

มามาถึงตัวนี้อีก ตั้งอีกตั้งใหม่อีก ตั้งเรื่อยเข้ามา เรียกว่าฝึกซ้อมขั้นนี้ให้ชำนาญเข้า ชั้น
 ราคะตัณหาได้หลักได้เกณฑ์แล้ว ทีนี้ฝึกซ้อมให้มีความชำนาญเข้าไป พอตั้งเป็น
 อสุภะขึ้นมา พอกำหนด ๆ นี้อันนั้นมันจะค่อยหมุนเข้ามาหาตัวใจคือตัวผู้รู้ นี้ กลืนไป
 หมด เอา ตั้งใหม่ นี้เรียกว่าฝึกซ้อมจิตขั้นนี้ ขึ้นได้หลักได้เกณฑ์เรื่องสุภะอสุภะแล้ว ถ้า
 พุดถึงเรื่องราคะก็เป็นอันว่าขาดไปแล้ว แต่ยังไม่สิ้นไม่สุด ส่วนใหญ่ขาดเรียบร้อยแล้ว
 ให้กำเร็บไม่มีทางแล้ว แต่ส่วนย่อยส่วนอะไรจะเรียกว่ามลทินหรือสนิมเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ติดอยู่กับนั้นยังมี

นี่ที่ว่าสอบได้แล้ว ๕๐% เรียกว่าสอบราคะตัณหาได้ ๕๐% แล้ว เป็นขั้นได้แล้ว
 ต่อไปนี้จะฝึกซ้อมกันให้เป็น ๖๐% ๗๐% ด้วยความชำนาญในการกำหนดอสุภะไม่
 หยุดไม่ถอยเข้าไปเรื่อย ๆ ต่อไปอันนี้ก็จะมีหมุนเข้ามาเร็วเข้า ๆ แล้วดับไปเรื่อย พอเข้า
 มาถึงใจแล้วก็ดับที่ใจ เข้ามาถึงใจแล้วดับที่ใจเร็วเข้า เร็วมากเท่าไรดับที่ใจ นี้เรียกว่าฝึก
 ซ้อมขั้นกามราคะที่สอบได้ระดับแล้ว เพื่อให้มีความชำนาญก้าวขึ้นสู่ความสิ้นราคะ
 โดยสิ้นเชิง แต่ยังไม่ถึงขั้นไม่มีกำเร็บแล้วถ้าถึงขั้น ๕๐% นี้ เรียกว่าตัดขาด ให้ถอยลง
 มากกว่านี้ไม่ถอย เป็นแต่เพียงว่ามันช้า

การฝึกซ้อมตัวเองนี้หากเป็นไปเอง ไม่มีใครบอกก็รู้ แล้วฝึกซ้อมไปเรื่อย ๆ
 เพื่อความชำนาญ ครั้นต่อไปเวลามันหมดมันสิ้นเสียจริง ๆ กำหนดภาพขึ้นมาพบ
 พอปรากฏปั๊บมันก็ดับพร้อม ๆ เข้าในหัวใจหรือไม่เข้าในหัวใจก็รู้มันดับปั๊บ ๆ หมด ที
 นี้ไม่มีการฝึก แต่เราก็ต้องอาศัยภาพอันนี้เป็นเครื่องฝึกไปเรื่อย ๆ ชำนาญไปเท่าไรก็
 ต้องฝึกอยู่ จิตมันจะค่อยก้าวของมันไปเอง จากนั้นก็เป็นความว่างไป ๆ แล้วก็ติด
 ตามพวกเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เมื่อพิจารณาร่างกายหมดปัญหาไปแล้ว มันก็
 ต่อเนื่องถึงพวกเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งเป็นนามธรรม

รูปร่างนี้เมื่อเวลามันหมดปัญหาไปแล้ว ให้พิจารณาเหมือนแต่ก่อนมันไม่ยอม
 พิจารณา มันรู้เองนั่นแหละ คือมันพอกามกิเลสพอตัวแล้ว ละได้แล้ว เรื่องพิจารณาร่าง
 กายเกี่ยวข้องกับกามกิเลสมันก็ค่อยหมดปัญหา จนกระทั่งนิมิตที่ว่านี้หมดไปโดยสิ้นเชิง
 กามราคะก็หมดไป ๆ ไปแบบนี้ ๆ จากนั้นก็ว่างแล้วพิจารณาถึงพวก สัญญา สังขาร
 เฉพาะอย่างยิ่งสังขารตัวสำคัญ มันปรุงแพล็บเกิดขึ้นที่ไหนมันก็ดับที่นั่น นี้เรียกว่า
 พิจารณานามธรรม มันหากเป็นไปเองนะ สัญญา สังขาร วิญญาณ ส่วนมากจะหนักอยู่
 ทางพวกสังขารผู้พิจารณานามธรรมนี้ คอยดูความปรุงความคิด ความเศร้าหมองผ่อง
 ใสที่เป็นสัญญาอารมณ์มีอยู่ ๒ อย่าง สัญญา สังขาร มันจะเป็นอยู่ภายในจิต ติดตามเข้า
 ไป

เรื่องร่างกายมันหมดปัญหาไปแล้ว มันก็มีแต่นามธรรมที่ปรากฏมาจากจิต แล้วตามเข้าไปก็ไปดับที่จิต ตามเข้าไป นี่ก็เป็นการฝึกซ้อมตลอดเหมือนกัน ความคิดความปรุขงจิต คิดเรื่องอะไรมันก็ดับพร้อม ๆ คิดดีก็ดับ คิดชั่วก็ดับ แล้วก็ฝึกซ้อมกันไปในตัว มันก็ก้าวเข้าไปถึงตัวใหญ่คืออวิชา นี่เราพูดเพียงย่อ ๆ สรุปเอานะ ถ้าพูดถึงภาคปฏิบัตินี้ โธ มันเหมือนฟ้าดินถล่ม การพิจารณาก็ยืดยาวนาน ไม่ทราบว่ามีวันกี่คืน ฟัดกันอยู่อย่างนั้น แต่นี่สรุปเอาในการพิจารณาธรรมทั้งหลายให้เห็นชัดเจนเป็นลำดับ ลำด่าไป คำว่ากิเลสมันขาดยังไงก็ขาดอย่างนี้แหละ

พอถึงขั้นที่นิมิตที่เรากำหนดไว้ข้างหน้า มันหมุนตัวเข้ามา เป็นใจกลืนเข้ามาเสียเองแล้ว นี่เรียกว่าได้รากฐาน นิมิตภายนอกนั้นหมดแหละปัญหา ก็มาทราบตัวเองว่าตัวเองเป็นผู้หลอกตัวเองต่างหาก ไปตั้งสุภะขึ้นมาที่ตัวเองหลอกตัวเอง สุภะก็ดี อสุภะก็ดี เป็นตัวเองหลอกตัวเอง แต่เวลาเรายังไม่รู้ตัวนั้นนั้นก็เส้นทางเดินของเรา ถูกต้องนะ แต่พอรู้ตัวนี้แล้วมันก็รู้โทษของตัวเองของจิต ว่าตัวจิตนี้เองไปหลอก มันเป็นขั้นเป็นตอน ในขณะที่ยังไม่รู้จักก็เป็นทางเดินอันดีงาม ถูกต้อง จากนั้นมันก็เข้าถึงจุดใหญ่ชิว

คำว่าอวิชา เมื่อเข้าถึงนามธรรมแล้วมันจะเข้าจุดนั้นบอกไม่บอกก็ตาม เพราะมีแต่อวิชาอันเดียวเท่านั้น นอกนั้นไม่มี พิจารณาอะไรมันไม่ยอมพิจารณา ก็มีแต่เรื่องสัญญา สังขาร เรียกว่านามธรรม พิจารณาแต่เรื่องนามธรรมล้วน ๆ แล้วเข้าถึงจิต ๆ หลายครั้งหลายหนมันก็ถล่มกันลงได้ นี่การพิจารณาภาวนา เบื้องต้นก็อย่างที่พูดให้ฟังแล้ว ต้องตั้งจิตตั้งใจเอาไว้ให้จริงจัง ถ้าว่าปริกรรมก็เอาไว้จริงจังแล้วจะเข้าสู่ความสงบ จากความสงบแล้วเข้าเป็นสมาธิ จากสมาธิแล้วออกพิจารณาทางด้านปัญญา เป็นขั้นเป็นตอนเป็นเวล่ำเวลา

เวลาที่มันหมุนทางด้านปัญญานี้มันหมุนจริง ๆ นะจนไม่มีวันมีคืน ต้องพัก จิตอันนี้ถึงขั้นมันหมุนตัวเสียจริง ๆ แล้วเจ้าของเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เพราะสังขารปัญญาเอาสังขารความปรุขงนี้ออกใช้ แต่เป็นความปรุขงฝ่ายมรรค ไม่ได้เหมือนความปรุขงของกิเลสที่เป็นฝ่ายสมุทัย เมื่อทำงานมาก ๆ มันก็เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ให้เข้าพักสมาธิเข้าสู่ความสงบ อย่ายุงเวลานั้น บังคับเข้าให้ได้ มันเพลินนะจิตเวลาถึงขั้นปัญญาแล้วมันจะไม่ยอมเข้าพักสมาธิ มันเห็นสมาธิว่านอนตายอยู่เฉย ๆ ปัญญาต่างหากฆ่ากิเลส แล้วการฆ่ากิเลสไม่รู้จักประมาณมันก็เป็นสมุทัยอีกเหมือนกัน ไม่รู้จักประมาณ เพราะฉะนั้นจึงเวลาเข้าพักให้เข้าพัก พักความสงบของจิต

ถ้ามันพักไม่ได้จริง ๆ ก็อย่างที่ผมเคยพูดให้ฟัง เอาพุทโธปริกรรมเลยก็มี ผมเคยเป็นแล้วนะ มันไม่ยอมจะเข้าพัก มันจะหมุนแต่ทางด้านปัญญาฆ่ากิเลสอย่างเดียว ๆ ทั้ง ๆ ที่กำลังวังชาเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าพอแล้ว เราจึงต้องเอาพุทโธบังคับไว้ให้อยู่กับ

พุทธโธ สติตั้งอยู่นั้นไม่ยอมให้ออกปัญญาหมุนไว้ สักเดี๋ยวก็ลงสู่ความสงบแน่เลย นั้นเห็นไหมล่ะ พอจิตเข้าสู่ความสงบนี้ โอ้ย เหมือนถอดเสื้อถอดหนามนะ เวลาออกทางด้านปัญญามันเหมือนชุลมุนวุ่นวาย เหมือนนักมวยเข้าวงในกัน ทีนี้เวลาเข้ามาสู่สมาธินี้ มันเหมือนถอดเสื้อถอดหนาม เพราะได้พักผ่อนหย่อนจิต ตอนนี้นั่งบังคับเอาไว้ละ ไม่อย่างนั้นมันจะออกอีก เพราะกำลังของด้านปัญญามันหนักมากกว่าสมาธิเป็นไหน ๆ ถ้าว่าเราเพลินนี้ผมไม่อยากจะพูด ถ้าว่าเรามีพอพูดได้ เพราะมันไม่เพลินนี้ พอเราอ่อนทางด้านสมาธิสักนิดหนึ่งมันจะพุ่งออกด้านปัญญา เพราะฉะนั้นจึงต้องบังคับไว้ให้อยู่กับสมาธิแน่นอยู่นั้น จนเห็นว่าเป็นที่พอใจ มีกำลังวังชาทางด้านสมาธิแล้วค่อยถอยออกมา

พอถอยออกมามันจะดีดผิงเลยทางด้านปัญญา ให้อ่านอย่างนี้ตลอดไปสำหรับนักปฏิบัติ อย่าเห็นแก่ว่าปัญญาดี ปัญญาฆ่ากิเลส แล้วเตลิดเปิดเปิงทางด้านปัญญา นี่เป็นสมุทัยประเภทหนึ่งที่เกิดจากการพิจารณาไม่รู้จักประมาณ เลยกกลายเป็นเรื่องหลงสังขารทางด้านปัญญาไป สังขารทางด้านปัญญากลายเป็นสมุทัยไปได้ เพราะเราไม่รู้จักประมาณ เวลาพิจารณาให้พิจารณาเต็มที่ ไม่ต้องบอกพ้อถึงขั้นปัญญาขั้นนี้แล้วมันจะหมุนของมันเอง แต่เวลาพักให้พักเต็มที่ อย่างนั้นถูก

ถึงขั้นปัญญาแล้วมันจะไม่ยอมพัก มันจะหมุนทางด้านปัญญา เพราะเพลินในการฆ่ากิเลส หมุนเข้ามาทางสมาธิเรียกว่าพักเอากำลัง เหมือนเราพักผ่อนนอนหลับ รับประทานอาหารมีกำลังวังชา ถึงจะเสียเวลาเวลาในการพักก็ตาม สิ้นเปลืองไปเพราะอาหารการกินก็ตาม แต่สิ้นเปลืองไปเพราะผลอันยิ่งใหญ่ในกาลต่อไปโน้น ประกอบการทำงานมีกำลังวังชา นี่จิตของเราพักสมาธินี้จะเสียเวลาเวลา แต่เป็นกำลังอันยิ่งใหญ่ในสมาธินี้จะหมุนปัญญาให้ก้าวเดินสะดวก คล่องแคล่ว นั้น ให้เป็นอย่างนั้น พิจารณาอย่างนั้น

ผู้ปฏิบัติจับไว้ให้ตึะที่สอนนี้ ผมไม่ได้สอนด้วยความลุ่มคลำนะ สอนตามหลักความจริงที่ได้ผ่านมาอย่างไร อย่าเหลาะ ๆ แหละ ๆ นะการภาวนา เอาให้จริงจัง เรื่องมรรคผลนิพพานไม่ต้องถาม ขอให้ก้าวเดิน นี่คือทางเดินเพื่อมรรคผลนิพพานไม่ไปที่ไหน ขอให้ก้าวเดินตามนี้ให้ถูกต้องเถิด จะเข้าถึงมรรคผลนิพพานโดยไม่ต้องสงสัยสำคัญอยู่ที่การดำเนิน ถ้าผู้แนะไม่เข้าใจนี้ทำให้ผิดพลาดได้ นี่เราแนะนำด้วยความแน่ใจ เพราะเราดำเนินมาแล้วอย่างซ้ำซ้อน ไม่มีอะไรสงสัยแล้วในการแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนไม่ว่าจะสมณะ ไม่ว่าจะสมาธิ ไม่ว่าจะปัญญา ปัญญาขั้นใด ตั้งแต่สติปัญญาอัตโนมัติไปเรื่อย จนกระทั่งมหาสติมหาปัญญา มารวมอยู่ที่หัวใจนี้ทั้งหมด มีความคล่องแคล่ว แก่ลัวกล้าประจักษ์หัวใจตลอดเวลา แล้วจะไปสงสัยสติปัญญาและสติปัญญาอัตโนมัติ

ตลอดมหาสติมหาปัญญาไปได้ยังไง ก็มันเป็นอยู่กับหัวใจ พวกกันจำให้ตี ให้ตั้งใจปฏิบัติตัวให้ดี

เวลานี้ศาสนาจะเหลวแหลกแหวกแนวไปเรื่อย ๆ นะ พระเรานี้จะพอเป็นเกาะเป็นดอนอยู่ได้ก็คือฝ่ายกรรมฐาน นอกนั้นไม่ว่าท่านว่าเรามันเลอะ ๆ เทอะ ๆ ไปหมดแล้วเวลานี้ ผ้าเหลืองก็คลุมหัวโล้นไปอย่างนั้นแหละ จิตใจความรู้สึกต่าง ๆ กิริยาอาการหมუნไปตามกิเลสตลอดเวลา ๆ ที่จะหมუნมาหาอรรถธรรมไม่มีเสียแล้วเวลานี้พระเรา มันเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นพระเราให้หมუნตัวของเราทางด้านอรรถธรรม ฝืนกระแสนอกิเลสที่นับวันรุนแรงขึ้นทุกวัน ๆ นี้ไปให้ได้นะ ถ้าเราอ่อนไปตามกิเลสเราจะจมแน่ ๆ โลกสงสารมีความสุขความสบายที่ตรงไหน มองไปไหนมีแต่พินแต่ไฟเผาหัวอกของสัตว์โลกนี่นะ ข้างนอกสดสวยงดงามเป็นเครื่องหลอกเครื่องลวง เครื่องประดับประดาตกแต่งของกิเลสหลอกสัตว์โลกให้เดินไปตาม แต่ภายในมีแต่พินแต่ไฟเผาอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยสุขอยู่อย่างนั้น มากกว่านั้นก็ผาดโผนโจนทะยาน เผาจนเจ้าของจะสลบไสลก็มี มีแต่ความทุกข์จากกิเลสทั้งนั้น แล้วเราจะหลงมันไปหาอะไร พิจารณาซิ

เรื่องธรรมมีความสงบมากน้อยเพียงไร ยิ่งเย็นยิ่งสบาย ๆ ยิ่งให้จิตหลุดพ้นจากกิเลสโดยประการทั้งปวงด้วยแล้ว ไม่มีอะไรแล้วในโลกอันนี้ที่จะมาเสียดแทงจิตใจแม้เม็ดหินเม็ดทราย ไม่มีเลย เราก็คู้นิ้วได้แล้ว มีกิเลสเท่านั้นที่เป็นข้าศึกของใจ กิเลสมีละเอียดก็เสียดแทงอย่างละเอียดเหมือนเสี้ยนเหมือนหนาม ถ้ามันหยาบก็เหมือนภูเขาทั้งลูกทับเอา ๆ ถ้ามันละเอียดลงไปก็เป็นประเภทดอกหลาวแหลม ละเอียดเข้าไปกว่านั้นก็ประเภทยี่นหนามเสียดแทงหัวใจ เหมือนผงเข้าตาเรานั้นแหละ กิเลสมีมากมีน้อยเหมือนผงเข้าตา ที่ละเอียดลงไปแล้วเหมือนผงเข้าตา พอสิ่งเหล่านี้ขาดสะบั้นลงไปหมดแล้วไม่มีอะไรเลย นั่นละท่านว่าจิตที่เป็นธรรมแท้ เป็นบรมสุข ตั้งแต่ขณะที่กิเลสขาดสะบั้นลงไปแล้ว ไม่มีทุกข์อันใดที่จะเข้าเฉียดจิตใจของท่านผู้สิ้นกิเลสได้เลย ก็มีแต่บรมสุขล้วน ๆ จนกระทั่งนิพพาน

นิพพานก็เป็นนิพพานเที่ยงอีกด้วย เป็นอนันตกาล นี่ผลแห่งการปฏิบัติ จะตะเกียกตะกายหนักมากเท่าไร ให้คำนึงถึงความสุขเป็นอนันตกาล สุขเที่ยงธรรม เวลาที่ทุกข์ เข้า ทุกข์ เวลาสุขมันหากจะมี เข้า บิบบินกันไปเพื่อเอาสุขบรมสุขที่ไม่ต้องเกิดต้องตาย เป็น อกาลิโก ตลอดเวลา อันนี้ละเป็นของสำคัญ ให้พากันตั้งอกตั้งใจนะ ผมก็ยิ่งแก่ลงไปทุกวัน ๆ การแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนนั้นรู้สึกดังที่เห็นนั้นแหละ ไม่ค่อยมีเวลาจะสั่งสอนด้วย กำลังวังชาผมก็ไม่อำนวยด้วย นี่ผมตะเกียกตะกายไปช่วยโลกช่วยสงสารเท่านั้นเอง ถ้าธรรมตาผมแล้วผมไม่เอาไหน

ผมอยู่ที่ไหนผมสบาย ไม่มีอะไรกังวล อยู่ธรรมดาคนเดียวในโลกมันว่างไปหมดเลย โลกนี้เรียกว่าไม่มี คือจิตไม่ไปหมายว่าโลกมีเสียอย่างเดียวเท่านั้น มีแต่ความสว่างจ้าอยู่ภายในความรู้ันเดียวนี้เท่านั้นพอ ไม่มีอะไรเข้ามาสับสนปนเปเหมือนแต่ก่อน ที่กิเลสมาตั้งบ้านตั้งเรือนตั้งส้วมตั้งถ่านอยู่ในหัวใจของเราเลย พออันนี้พังลงไปแล้วก็ เป็นบรมสุขภายในจิตใจ นี่ผลแห่งการปฏิบัติ หนักเบาเล็กน้อยเพียงไรเป็นที่ภูมิใจในงานการกระทำของเราด้วย เป็นที่ภูมิใจในผลที่เราได้รับได้ด้วย ไม่มีที่ต้องดิ้นทุรนคือการดำเนินมาและผลที่ได้รับ เพราะฉะนั้นจึงขอให้ทุก ๆ ท่านได้ตั้งอกตั้งใจปฏิบัติ อย่าย่ออมนแอ้ออแท้เหลวไหล

โลกเวลานี้หนาแน่นไปด้วยกิเลสเต็มไปหมดเลยนะ ความสะดวกทุกอย่าง ๆ มีแต่กิเลสเบิกทางให้ตกเหวตกบ่อทั้งนั้น มันไม่ได้เบิกทางให้ไปสวรรค์นิพพานเพื่อบรมสุขนะ เบิกทางความสะดวกของกิเลสสะดวกเพื่อกองทุกข์นะ เบิกทางของธรรมนี้เพื่อความสุขบรมสุข ต่างกันอย่างนี้นะ เอาละ พูดเพียงแค่นี้พอ

พูดท้ายเทศน์

วันนี้คนมากก็มากดังที่เห็นนั่นแหละ เต็มไปหมด ท้องนาเต็มหมดนะเมื่อเช้านี้พอตีฝนไม่ตกเสียด้วย โอ๊ย อยู่ได้ทุกแห่งทุกหนเต็มไปหมดเลย ผมไม่ได้เทศน์อะไรเมื่อเช้านี้ เพราะเทศน์ก็เทศน์มาทุกวัน ๆ แล้ว เมื่อเช้านี้ก็พูดเกี่ยวกับเรื่องการบริจาคทานไปเท่านั้น พูดหยอกพูดเล่นไปบ้างอะไรบ้างไปอย่างนั้น การเทศน์ว่าการไม่ได้เทศน์เมื่อเช้านี้ เพราะเทศน์มาทุกวัน ๆ เมื่อเช้านี้ไม่ใช่กาลเวลาที่จะเทศน์ เพราะคนนั้นเข้าคนนี้ออก หลังไหลเข้าด้วยการบริจาคทาน ใครจะมีเวล่ำเวลาจิตใจมาสนใจฟังธรรมฟังธรรมอะไร ถ้าสนใจก็ต้องนั่ง แน่ะ อันนี้เขาไหวตัวมาตลอดเวลา ก้าวเข้ามาบริจาคไหลไปเลย เราก็จะเทศน์ไปหาอะไร จึงไม่ได้เทศน์เมื่อเช้านี้

วันที่ ๑๓-๑๔ นี้ผมตั้งไว้แล้วว่าจะไปบ้านแพง สงสาร วัดบ้านแพงเป็นวัดที่พ่อแม่ครูจารย์มันเราเคยอยู่แต่ก่อน ตั้งแต่สมัยบ้านแพงอยู่ โอ๊ย ห่างนะ จากวัดนี้ไปถึงตลาดตั้งกิโโล แล้วจากโน้นเรามีแต่ตงนะ ตะวันตกวัดมีแต่ตงทั้งหมด เพราะฉะนั้นท่านจึงได้มาอยู่ในตงนั้นว่างั้นเถอะ พอท่านจากไปแล้วก็เลยเป็นวัดขึ้นมา เรื่องเป็นอย่างนั้นผมจึงได้ติดสอยห้อยตาม พ่อแม่ครูจารย์มันอยู่ที่ไหนมันหากเป็นในจิตนะ เพราะฉะนั้นบ้านแพงจึงได้รับสงเคราะห์จากเรามากอยู่นะไม่ใช่บ่อย ๆ อันนี้ก็ทำให้สงสารอีก ก็เวลานี้เขานิยมเป็นกฐิน เราก็เลยแยกเป็นกฐินให้เสีย เวลาไปถาม เป็นยังงี้วัดนี้มีผู้มาทอดกฐิน มีคนมาจับจองมาบอกกล่าวแล้วยัง ไม่มี แล้วข้างบนวัดถ้ำยาละ ไม่มีเหมือนกัน แล้วก็เป็นเวลา กฐินแล้วด้วย จะหวังที่ไหนว่าใครจะมาทอด เราสงสารก็เลยตกลงให้เวลานั้นเลย

เอ้า ถ้าอย่างนั้นผมจะมาทอดให้เรอบอก ทั้งสองวัดนะ วัดบ้านแพงกับวัดถ้ำยา เพราะทั้งสองวัดนี้เหมือนกันว่าเป็นอันเดียวกัน ข้าวหม้อแกงอันเดียวกัน คือพวกที่เขา ทำอาหารมานี้ เขาต้องแยกเข้ามาวัดบ้านแพง แล้วแยกไปวัดถ้ำยา อยู่อย่างนั้น จึงว่า แกงหม้อเดียวกันทั้งสองวัดนี้ เวลาไปทอดกฐินคราวที่แล้วก็เหมือนกัน ผมก็ให้ทั้งสอง วัดเลย วัดนั้นก็ให้วัดนี้ก็ให้ นี่ก็แบบเดียวกันเรอบอกอย่างนั้น การทอดกฐินก็จะไปวัด เดียว ให้ทางโน้นลงมารับไปเลย มีแต่ขู่เอาไว้เท่านั้นเองว่า มาปีนี้ผมจะไม่ได้มีอะไรให้ มากเหมือนแต่ก่อนนะ ผมว่าจี้ ผมจนเต็มทีนะ แต่ผมสงสารก็เลยมาให้ ทั้ง ๆ ที่ทาง นั้นก็ไม่ได้พูดว่าอะไร เราไปขู่ฟ้อ ๆ ไว้ก่อน ปีนี้จะไม่ได้ให้อะไรมากนักนะ เพราะผม จนเต็มทีแล้ว มีแต่ความเมตตาจึงมาทอดให้เฉย ๆ

นี่กำหนดว่าวันที่ ๑๓ วันเสาร์ก็จะไปคิดว่าตั้งแต่ตอนเที่ยงไปแล้ว ส่วนที่จะ ไปก่อนก็เป็นเรื่องของเขาเอง เรากะว่าถึงเวลาพอสมควรเราถึงจะไป ผ้าขาวเราก็ได้ เตือนพระไว้แล้ว ผ้าขาวให้สงวนไว้บ้าง คิดว่าได้วัดละ ๑๐ ไม้พอดิ ผ้าขาวที่เป็นพับ หรือเป็นอะไรให้ได้ประมาณวัดละ ๑๐ ไม้รวมแล้ว ถ้ามีมากนะ ได้วัดละ ๑๐ ไม้ก็ดี ถ้า มีน้อยกว่านั้นเราก็ลดลงตามส่วน ผ้าไตรก็จัดไปพอประมาณ ให้เสมอกันเหมือนกัน ที่ กะว่าเป็นของจำเป็นคือผ้าไม้ ผ้าไตร นี่อันหนึ่ง ส่วนจักรส่วนอะไรก็ตามแล้วว่ามีอยู่ เพราะคราวที่แล้วก็ได้ให้จักร คราวนี้ถาม ว่าจักรมีอยู่ดีอยู่ ก็เลยไม่ให้ เรากะว่าจะเอา ข้าวสารไปอีกอยู่ เพราะทางโน้นประชาชนพวกฝั่งลาวกับพวกนี้เขาเป็นอันเดียวกัน เขา มาอาศัยกิน เอาวัดบ้านแพงนี้เป็นเหมือนพ่อแม่ของฝั่งนั้น เขามาหาอยู่เสมอ ทางนี้ก็ได้อ แจกได้แบ่งไปเสมอ จึงคิดว่าจะเอาข้าวสารไปด้วย

ข้าวนี้กะว่าจะเอาข้าวเหนียวไป ข้าวเจ้าจะไม่เอามาก หากว่าเอาไปจะไม่เลย ๑๐ ถุง ๆ ละ ๑๒ กิโล ส่วนข้าวเหนียวจะเอามากกว่านั้น กะว่าอาจจะเป็นร้อย ข้าวเหนียว ๑๒ กิโลคงไม่ต่ำกว่าร้อย เราคิดไว้ละ ทางโน้นก็บอกทางบ้านแพงไว้แล้วว่า ช้างบนนั้น ไม่เห็นมีจำเป็นอะไรกับข้าวสาร เราอาจจะไม่ให้มาก ให้ก็ให้เพียงเล็กน้อย เราจะให้ทาง บ้านแพงมากกว่า เพราะทางนี้มีความจำเป็นกว้างขวางต่างกันอยู่มาก ทางโน้นเขาก็มา อาศัยอยู่เรื่อย เพื่อจะได้แจกไปทางฝั่งโน้นบ้าง นั่นก็คนเหมือนกัน กรรมเหมือนกัน เราไม่ได้ถือว่าเป็นไหน ๆ นะ มีแต่ลงพื้นเพว่าคนเหมือนกันเท่านั้นพอ หลักใหญ่ในหัว ใจของเราเป็นอย่างนั้น ชื่อนั้นชื่อนี้ ประเทศนั้นประเทศนี้ ก็ว่ากันไปอย่างนั้นตามเขต ตามแดนของสมมุติ คนเราอยู่ร่วมกันต้องมีฝักมีฝ่ายมีขึ้นมีตอน เป็นแยกหนึ่งเสีย หลัก ธรรมชาติจริง ๆ แล้วคือคน ว่าอย่างนั้นพอ กรรมเท่ากันหมดไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน

จึงกะว่าข้าวนี้คิดว่าคงไม่ต่ำกว่าถุงละ ๑๒ กิโลก็คงจะไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ถุง แบ่ง สองภาค ทางถ้ำยาจะไม่ให้มาก ให้เพียงเล็กน้อย ส่วนปัจจัยคงจะไม่ให้มาก เพราะทุกปี

ให้เป็นล้าน วัดละเป็นล้านนะ เราให้ทั้งสองวัดนี้เป็นล้าน รวมแล้วทั้งผู้มาบริจาคมากน้อยเท่าไร เขามาบริจาคเรา เรายกให้หมดเลย แล้วแบ่งภาค เช่น เขามาบริจาคมากน้อยนอกจากส่วนของเราไปเราก็แบ่งภาคให้ แต่ทางข้างบนนั้นให้น้อยกว่าทางนี้หน่อย เพราะทางนี้เป็นผู้รับภาระทุกอย่าง ต้อนรับแขกคนอะไร ๆ อยู่ที่วัดบ้านแพงทั้งหมด ทางโน้นถึงเวลาก็ลงมารับเอาเฉย ๆ เพราะฉะนั้นการให้อย่างนี้จึงมียิ่งหย่อนกว่ากันบ้าง เป็นธรรมดา ผมคิดไว้อย่างนั้น สงสารทำไฉน

เรื่องจนเราจน ผมจนผมบอกจริง ๆ แต่หัวใจมันไม่จนนั้นซิ หมดแล้วมันยังอยากให้อยู่ตลอดจะว่าไง มันเป็นอย่างนั้นในหัวใจดวงนี้นะ มันไม่มีอะไรกับโลกกว้างนั้นเถอะ มันไม่มีอะไรเป็นข้าศึกศัตรูต่อเรา เราไม่มี คือมันเป็นของมันหลักธรรมชาติของมัน ใครจะว่าอะไร ๆ มันก็ไม่เคยสนใจกับใคร เป็นธรรมล้วน ๆ ตลอดเวลา ความเมตตาก็คือธรรม ไปที่ไหนมีแต่เมตตา ๆ ทั้งนั้น ของไม่มีละคำว่าซื้อแล้วทอน เขามาทอนไม่เคยมี คือของนี้สมมุติว่า ๖๐ บาทหรือ ๕๐ บาท เอาใบละร้อยให้เลยไม่ทอนเป็นอย่างนั้น ๕๐ บาท ๖๐ บาท จะต้องทอน ๕๐-๕๐ ไม่มี ให้เลย ก็มีเมตตาทั้งนั้น

เมตตาธรรมไปที่ไหนเย็นไปหมด คือมันไม่มีอะไรในหัวใจดวงนี้ว่าเป็นภัยต่อเรา เราถ้าว่าเป็นคุณก็คุณล้วน ๆ แล้วภัยจะมาจากที่ไหน ภัยก็เป็นภัยของมันต่างหาก อันนี้เป็นคุณล้วน ๆ แล้วอะไรจะมาแตะได้ จะให้คุณอันนี้บกพร่องไปไม่มี แต่ส่วนที่เป็นภัยมันบกพร่องมันขาดมันสูญไปได้ ส่วนธรรมชาตินี้ไม่มี นี่เป็นหลักธรรมชาติของจิตดวงนี้ท่านทั้งหลายพึงเสียนะ ผมได้ปฏิบัติมาเต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกสิ่งทุกอย่าง พุดนี้ผมไม่เคยพุดเรื่องเทวบุตรเทวดาสักที เพราะพุดออกมาแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร จะพุดเวลาจำเป็นเท่านั้นเอง

อย่างพ่อแม่ครูจารย์มันท่านพุดให้ฟัง ท่านก็ไม่เคยพุดให้ใครฟัง ท่านพุดให้เฉพาะบรรดาลูกศิษย์ลูกหาสององค์สามองค์ฟัง แต่เทศน์ในท่ามกลางสงฆ์ท่านไม่เคยพุด เทศน์ทั้งหลายไม่เคยพุดนะ ที่เรานำมาพุดนี้มีแต่เฉพาะ ๆ เท่านั้น ก็พ่อกับลูกว่าจั้นเถอะ มีอะไรก็พุดกันไป ท่านก็พุดแบบพ่อกับลูก ที่นี้เราก็เอาของท่านมาพุดอย่างทุกวันนี้ อย่างวันที่ว่าฟ้าดินถล่มนั้น โธ วาจั้นเลย ผมก็ไม่เคยเห็นธรรมชาติอย่างนี้ประสานกันตลอดไปหมด กระเทือนไปหมด สามแดนโลกธาตุว่าจั้นเลยนะ ภูมิของเราเท่าหุมนั้นก็กระเทือนไปอย่างนั้นจะให้ว่าไฉน ก็มันเป็นอย่างนั้นเราไม่เคยคาดเคยคิดนี้นะ เวลามันเป็นมันเหมือนระเบิดนะ จิตดวงนี้ คือระเบิดกิเลสพั้งนั่นเองไม่ใช่อะไร มันจ้ำจี้มานี้ไม่เคยรู้เคยเห็น ก็มันเห็นอยู่นี้จะให้ทำไฉน ไม่เคยรู้ไม่เคยคิดเคยคาดไว้ แต่มันมาเจอกันอย่างจัง ๆ นี้แล้วจะสงสัยไปไหน

ธรรมพระพุทธเจ้าว่า สนฺทิฏฐิโก รู้เองเห็นเอง แล้วจะไปทูลถามพระพุทธเจ้าทำไม ก็อย่างเดียวกันหมด นั่นละ สนฺทิฏฐิโก ผู้ปฏิบัติจะรู้เองเห็นเอง จึงไม่จำเป็นต้องทูลถามพระพุทธเจ้า ถ้ายังไปทูลถามพระพุทธเจ้าอยู่ สนฺทิฏฐิโก ที่พระพุทธเจ้าประกาศไว้ก็ไม่มีความหมายละซี นี่ความหมายเต็มตัวด้วยกัน สนฺทิฏฐิโก พอมันจำขึ้นมาแล้ว ฟังเป็นไร ผมไม่ได้วัดรอยนะ คือมันขึ้นผิงขึ้นมาเองนี่นะไม่ใช่ธรรมดา ก็เราไม่เคยคาดเคยคิด อยู่ ๆ เหมือนว่าระเบิดนะ เหมือนกับว่าปิ้งออกมา นั่นละฟังวิชชาชาติสลับลงไป เหมือนว่าปิ้งขึ้นมา จะว่าเป็นปิ้งอย่างนี้ก็ไม่ใช่ แต่ไม่ทราบว่าจะพูดว่ายังไง คือมันผางขึ้นมาเลย พอผางขึ้นมา มันจำขึ้นพร้อมกันไปหมดเลย

อะไร ๆ มีอยู่มันมีอยู่ตั้งเดิมเราไม่เห็น ตาบอด พอมันจำมันเห็นไปหมดนี่จะว่าไง โถ ๆ ขึ้นเลย ถึงขนาดที่ว่า หือ พระพุทธเจ้าตรัสรู้-ตรัสรู้อย่างนี้ละเธอ ๆ ฟังซิ มันบังอาจอะไรไปวัดรอยท่าน มันไม่ได้บังอาจนะ มันเป็นประจักษ์หัวใจ พุดภาษาของเราเรียกว่ามันท่วมทัน มันตื่นตื่นหรือมันอะไรกระเทือน เป็นขึ้นมาเองนะนั่น หือ พระพุทธเจ้าตรัสรู้-ตรัสรู้อย่างนี้ละเธอ ๆ ซ้ำ ๆ กันอยู่นั้น จะว่าไปวัดรอยท่านได้อย่างไร ก็มันไม่มีเจตนาที่จะเป็นอย่างนั้น มันเป็นขึ้นประจักษ์เจ้าของ ที่ประจักษ์ด้วยตัวเอง หือ พระพุทธเจ้าตรัสรู้-ตรัสรู้อย่างนี้ละเธอ ๆ ขึ้นมา นี่อันดับหนึ่ง

อันดับสอง ธรรมแท้เป็นอย่างนี้ละเธอ เป็นอย่างที่เห็นอยู่นี้ละ นั่นธรรมแท้เป็นอย่างนี้ละเธอ ๆ ซ้ำอยู่นั้นนะ มันอุทานในหัวใจ ถ้าพูดถึงเรื่องความตื่นตื่นก็เรียกว่าธาตุขันธ์มันตื่นตื่น ธรรมชาตินั้นไม่มีแหละ นี่เรื่องธาตุขันธ์มันตื่นตื่นของมัน เพราะเวลานั้นธรรมชาตินั้นกับธาตุขันธ์มันเกี่ยวโยงกันอยู่ มันตื่นตื่นขึ้นมาอย่างนี้ แล้วพระสงฆ์แท้เป็นอย่างนี้ละเธอ ก็คือธรรมชาตินี้เอง หือ พระสงฆ์แท้เป็นอย่างนี้ละเธอ ๆ จากนั้นก็ประมวลปั๊บทันทีเลย หือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างไร ก็มันเป็นแล้วนั้นนะ มันมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างไร

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เราไม่เคยคิดว่ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างไร พุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ก็ว่ามาตั้งแต่อ่อนแต่ออก มันก็เป็นอย่างนั้นด้วยกัน ไม่เคยคิดนี่นะ บทเวลามันผางขึ้นมา มันเป็นมหาสมุทรอันเดียวกันหมดแล้วถ้าเทียบนะ น้ำจะไหลมาจากสายไหนคลองไหนก็ตาม ลงมหาสมุทรแล้วเรียกได้คำเดียวว่าน้ำมหาสมุทรเท่านั้น จะว่าน้ำนี้ไหลมาจากคลองนั้นคลองนี้อีกไม่ได้เลย เมื่อเข้าถึงมหาสมุทรแล้วเป็นมหาสมุทรด้วยกันหมด ตะตรงไหนเป็นมหาสมุทรหมด

นี่ก็เหมือนกัน มหาวิมุตติมหานิพพาน หรือธรรมธาตุนะ เราพูดให้เต็มเหนี่ยวก็คือว่าธรรมธาตุ รู้สึกมันสนิทมาก ทั้งสามนี้เป็นไวพจน์ใช้แทนกันได้ แต่เวลามันลงสนิทในหัวใจจริง ๆ มันเป็นธรรมธาตุ วังนเลยนะ นี่ละที่ว่าธรรมธาตุนี้ มันเป็นเหมือนกับ

น้ำมหาสมุทรณะธรรมธาตุนี้ พอจำเข้านี้ปั๊บสงสัยพระพุทธเจ้าองค์ไหนบ้าง สงสัยหาอะไร คือจ่อเข้าไปปั๊บเป็นมหาสมุทรด้วยกันแล้ว สงสัยกันหาอะไร เป็นอย่างนั้นนะ ไม่ต้องถามใครเลย โอ้โฮ ขึ้นในทันทีเลย ธรรมแท้เป็นอย่างนี้ละเธอ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ยังไง เป็นธรรมธาตุ เป็นมหาสมุทร อันเดียวกันได้ยังไง

โอ้โฮ มันพิลึกพิลั่นจริง ๆ นะ เราเคยคิดเคยคาดไว้ที่ไหน ไม่เคยคิดเคยคาดนะ เวลาผางขึ้นมามันรู้ประจักษ์ในหัวใจแล้ว ไม่คิดไม่คาดมันก็ประจักษ์อยู่นี้มันจะพูดไม่ได้ยังไงถ้าจะพูดนะ เป็นอย่างนั้นนะ ก็มันประจักษ์เต็มหัวใจแล้ว หัวใจเป็นนักรู้ มันรู้อย่างจิง ๆ แล้วจะไปสงสัยที่ไหน ถามใคร ถามพระพุทธเจ้าหาอะไรว่าจิงเลย

พูดอย่างนี้เราก็ระลึกถึงพ่อแม่ครูจารย์มันเวลาท่านอยู่หนองผือ ตอนนั้นเราก็กำลังเก็บกตและกระดูกกับเนื้ออะไร แทะกันไปอยู่ันยังไม่รู้เรื่องราว อยู่หนองผือนะ ท่านพูดถึงธรรมชั้นเด็ด ท่านเปรี้ยว ๆ เลย ที่แรกมีพระไปเล่าให้ท่านฟัง มันไปกระเทือนใจท่านอย่างหนักทำ ว่าอัฐิของหลวงปู่เสาร์ก็เป็นพระธาตุแล้วว้างั้นนะ จากนั้นเขาก็แจงเรื่องอัฐิของท่านเป็นพระธาตุละซี แล้วเขาเอาอัฐิของท่านที่ยังไม่เป็นพระธาตุไปดำไปปนผสมเป็นผงขึ้นมา แล้วทำเป็นรูปเล็กรูปน้อยแจกจ่ายขายกันไปอีกทีก็ นี่ละตอนที่ว่าขายกันไปนี่นะ เหอ ขึ้นเลยทันที นั่นกระเทือนธรรมท่านแล้วนะ

พอว่าไปขายกัน ตรงนั้นละท่านก็ผางขึ้นมาเลย เหอ จากนั้นก็ชี้เลย เหอ นี่ประเภทหมาท่านว้างั้น แล้วพวกนี้จะเป็นหมาหรือจะเป็นพระ ชี้กราดไปอย่างนี้นะ ถ้าเป็นหมาก็หาแกะกระดูกท่านกินอย่างนี้ซี ถ้าเป็นพระก็ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมหลักวินัย เพื่ออรรถธรรมอันล้ำเลิศประเสริฐเลิศเลอซี นี่จะปฏิบัติแบบไหนพวกนี้นะ ๆ ขึ้นผาง ๆ เลยนะ นั่นมันโดนธรรมท่านอย่างแรงแล้วผิงออกเลย จากนั้นก็เทศน์เด็ด ๆ ไป พอมาถึงขั้นนี้แล้ว พูดแล้วสารุ ท่านยกมือขึ้นเลยนะ ก็นั่งดูอยู่นี่ พูดแล้วสารุ ท่านว่าแม้พระพุทธเจ้าประทับอยู่ข้างหน้าก็ไม่ทูลถามท่านว่าอย่างนี้เลยนะ ถามท่านหาอะไรของอันเดียวกัน รู้อย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกัน ถามท่านหาอะไร

ผมไม่ลืมนะ ผมก็ฟังแบบผมนั่นแหละ ทั้งกตทั้งแกะกระดูกอยู่ันตอนนั้น บทเวลามันมาเจอเข้านี้ซีถึง โถ ทันทีเลยนะ นั่นเห็นไหม เราก้ไม่ได้วัตรอยนะ มันเป็นอย่างนี้ยอมท่านปึงทันทีเลย อ้อ อย่างนี้เองที่ท่านว่าถามท่านหาอะไร ก็อย่างนี้เอง นั่นอย่างนั้นนะ มันถึงขนาดนั้นแล้วจะสงสัยไปที่ไหน ใครเชื่อไม่เชื่อมันก็ไม่สนใจ หลักความจริงเต็มหัวใจเราอยู่แล้วไปเชื่อใคร เราปฏิบัติเพื่อใคร เราปฏิบัติเพื่อธรรม ธรรมกับหัวใจเป็นอันเดียวกันแล้วมันก็เป็นอย่างนี้ มันจึงไม่สนใจ ใครเชื่อไม่เชื่อไม่สนใจยิ่งกว่าหลักความจริง

เพราะฉะนั้นเวลาพูดถึงไม่มีคำว่าสะทกสะท้าน สะทกสะท้านอะไร สามแดนโลกธาตุนี้เป็นถึงขะทั้งนั้นนี่วะ คำว่าถึงขะนี้เป็นส่วนรวมนะ ผมได้แยกให้ฟังบ้างแล้ว คำว่าถึงขะ คือวัฏจักรทั้งหมดนี้เป็นถึงขะ ว่างั้นเลย นิพพานนั้นไม่ใช่ถึงขะ หรือธรรมธาตุ นั้นนอกพันไปหมดแล้ว เหล่านี้ในวัฏจักรนี้ทั้งหมดเป็นถึงขะทั้งนั้น ทีนี้ถึงขะนี้แยกประเภทนะ ถึงขะมีหลายประเภท ดังยกออกมาว่า อุคฆฎัตถุญญ วิปจิตถุญญ เนยยะ ปทปรมะ นี่ถึงขะ ถึงขะอุคฆฎัตถุญญ นี่ประเภทเยี่ยม คือเป็นคนมีอุปนิสัย ปัจจัยคอยที่จะพันไปแล้ว หากทางออกตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น เบญจวัคคีย์ทั้งห้า ถึงขะประเภทนี้

คำว่าถึงขะคือท่านยังมีกิเลสอยู่ ถึงท่านจะมีนิสัยเต็มภูมิก็ตาม แต่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ยังเรียกว่าถึงขะ แต่เป็นถึงขะประเภทอุคฆฎัตถุญญ เข้าใจไหมล่ะ วิปจิตถุญญ ก็ลดกันลงมานิดหนึ่ง นี่ก็เป็นถึงขะเหมือนกัน เพราะจิตยังมีกิเลสอยู่เรียกว่าถึงขะได้ทั้งนั้น ถ้าลงกิเลสยังแทรกอยู่นิดหนึ่ง เรียกว่าถึงขะได้หมด เป็นแต่ว่าถึงขะที่หยาบละเอียดต่างกันเท่านั้น พอถึงขั้นเนยยะนี้ก็ถึงกลาง ทั้งจะลงนรก ทั้งจะไปสวรรค์ เนยยะพอลากพอเข็นกันได้ พออ่อนกิเลสก็ลากลงนรกได้ ถ้าแข็งก็ลากขึ้นได้ นี่จึงว่าพอแนะนำสั่งสอนได้ หลายครั้งหลายหนพอเป็นไปได้ เป็นถึงขะประเภทที่สาม ประเภทที่สี่ ปทปรมะ นี่หมดคุณค่าโดยประการทั้งปวง ไม่มีอะไรมีความหมายเลย

มี ๔ ประเภท รวมแล้วเรียกว่าถึงขะด้วยกัน เพราะมีกิเลสมีสมมุติอยู่ภายในนั้น ต้องเรียกว่าถึงขะด้วยกันหมด ถึงจะละเอียดขนาดไหนกิเลสละเอียดก็ยังมี เรียกว่าถึงขะ พอพันปีบอย่างนี้แล้วหมดคำว่าถึงขะ ไม่มีในจิตใจของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ทุก ๆ พระองค์ไม่มีเลย จึงเรียกว่าหมดปัญหา เหนือถึงขะหมดแล้ว ให้พากันเข้าใจเสีย คำว่าถึงขะไม่ใช่ว่าดูถูกเหยียดหยามโลกสมมุตินะ พูดตามประเภทของสมมุติที่มีกิเลสแทรกสิงอยู่นักเบาเล็กน้อยเพียงไร จะเป็นถึงขะตามขั้นของกิเลสที่มีอยู่ ๆ นั้นแหละ ให้พากันจำเอาไว้อย่างนี้ อันนี้ผมก็ไม่ค่อยได้แยก แยกบ้างเป็นบางกาลบางเวลา คำว่าถึงขะเป็นอย่างนี้

ทีนี้เวลาจะเทศนาว่าการ พูดจริง ๆ ผมไม่เคยมีคำว่าสะทกสะท้านกับสิ่งใดในสามแดนโลกธาตุนี้ การเทศนาว่าการนี้วางลงไปตามขั้นตามภูมิของสถานที่บุคคลและกาลเทศะเท่านั้น นี่วางให้สมมุตินะ ถ้าวางให้ตามธรรมแล้วจะผิงเลยทันที นี่พูดไปตามสมมุติขั้นตอน ขั้นใดสถานที่บุคคลกาลเวลาอะไรที่จะเหมาะสมก็วางไปตามระยะ เช่น เทศน์แกงหม้อใหญ่ แกงหม้อใหญ่เราจะเทศน์แบบแกงหม้อเล็กไม่ได้ แกงหม้อจิวไม่ได้ ต้องเทศน์แกงหม้อใหญ่ ตีโน้นไปตีนี้ไปสะปะสะปะไปอย่างนั้น เรียกว่าแกงหม้อ

ใหญ่ ให้ได้เข้าอกเข้าใจตามขั้นตามภูมิของทุกคนที่มา ผู้ที่ควรจะได้ธรรมะขั้นใดเป็นประโยชน์ก็ได้ ผู้ที่ได้ขั้นใดก็ได้ไปตามขั้นตามภูมิ เรียกว่าแกงหม้อใหญ่

แกงหม้อเล็กก็เรียกว่ายื่นเข้าไป ๆ แกงหม้อจิวยิ่งฟุ้ง ๆ แกงหม้อเล็กหม้อจิว การเทศนาว่าการนี้ผมไม่ได้ใช้แกงหม้อเล็กหม้อจิวนะ มีแต่ใช้แกงหม้อใหญ่เป็นส่วนมาก ทั้ง ๆ ที่ธรรมะนี้มันฝัง ๆ ของมัน เวลาจะออก แล้วมองดูผู้ที่ได้รับธรรมประเภทนี้มีน้อยมากมันก็ไม่ค่อยออก เพราะการเทศน์มันจะวัดของมันเอง สาธุ พูดไม่ได้รอดนะ มันเหมือนเรตาร์นี้ มันจับตลอด พอนั่งเข้าบิบบในสังคมมองดูบิบบมันเข้าใจแล้ว ควรจะเทศน์หนักเบาอย่างน้อยเพียงไรมันบอกก่อนแล้ว ไม่ใช่บอกมาเป็นคำ ๆ นะ หากเป็นความรู้ในหัวใจเจ้าของเอง โดยพูดให้ใครฟังไม่ได้นะ

พอนั่งบิบบมองกำหนดบิบบมันจะวิ่ง ถ้าพูดภาษาของโลกทุกวันนี้เขาเรียกว่าเรตาร์ มันจะจับของมันเรียบร้อย รู้โดยภายในเจ้าของเอง ควรจะเทศน์หนักเบาอย่างน้อยเพียงไรมันจะเป็น จะเทศน์ขนาดไหนพอนั่งบิบบมันบอกแล้วในนี้ เข้าใจแล้ว จะเทศน์ขนาดไหน ๆ ไม่ต้องบอก มันฝังของมันออก ถ้าเทศน์แกงหม้อเล็กนี้ก็ฟุ้งเลย เทศน์แกงหม้อเล็กแกงหม้อจิวนี้ยิ่งเทศน์สะดวกมาก เพราะฟาดไปตามหลักความจริง แนวที่เดียวเลย ฟุ้ง ๆ เลย ดีไม่ดีฟังไม่ทันจะว่าไง เทศน์แกงหม้อใหญ่นี้ก็สะเปะสะปะไปอย่างนั้นจะว่าไง แกงหม้อใหญ่เรียกว่าถังขยะใหญ่ ถังขยะเล็ก ถังขยะจิว เป็นขั้น ๆ ไปอย่างนั้น

นี่พูดจริง ๆ มันหมดจริง ๆ นะกับโลกสมมุตินี้ มันไม่มีอะไรติดหัวใจเลย ไม่มีอะไรมาผ่านได้เลยว่างั้นเถอะ ฟังแต่ว่าโลกสมมุติ ไม่มีถังขยะประเภทใดเข้ามาผ่านเลย มีแต่ธรรมชาตินั้นล้วน ๆ แล้วมันจะไปกล้าไปกลัวกับอะไร เพราะฉะนั้นคำว่ากลัวจึงไม่มี คำว่ากลัวจึงไม่มี คำว่าได้ไม่มี คำว่าเสียไม่มี คำว่าแพ้ชนะไม่มี ธรรมเหนือหมดแล้ว นั่น เพราะฉะนั้นการเทศน์สอนโลกนี้ผมจะเทศน์อะไรไปก็ตาม ผมเทศน์ตามอรรถตามธรรม ดีบอกว่าดี ชั่วบอกว่าชั่ว เป็นไปตามอรรถตามธรรม ไม่เคยถือผู้ใดเป็นข้าศึกต่อเรา เราไม่มีอย่างนั้น เป็นไปตามธรรมล้วน ๆ ล้วน ๆ ไปเลยทีเดียว ใครจะเอาก็เอา ไม่เอาก็เป็นกรรมของสัตว์ก็มีเท่านั้น เราไม่มีได้มีเสียกับผู้ใด สอนโลกด้วยความเมตตา ล้วน ๆ มีเท่านั้นเอง พูดไป ๆ เหนื่อยแล้ว เอาละพอ

นี่เห็นไหมธาตุขันธ์ พอพูดไป ๆ มันจะอ่อนของมันลง ธรรมะนี้ไม่มีวัย ฟุ้ง ๆ ตลอด แต่ธาตุขันธ์พอเทศน์ไป ๆ มันจะเตือนนะ เทศน์ไปเตือนไปได้ขนาดไหน ๆ ก็ตาม พออันนี้เตือนแล้วเหยียบเบรก แล้วค่อยลดลง ๆ แล้วหยุด มันเตือน เตือนนี้เอาธาตุขันธ์เป็นประมาณนะ ไม่ได้เอาธรรมเป็นประมาณ

อ้อ เหนื่อยมากนะผม เมื่อวานนี้ฟังซิ ผมตั้งแต่อยู่วัดนี้ก็ไม่เคยเป็น เมื่อคืนเป็นให้เห็นชัด ๆ นี่ละธาตุขันธ์ คือธรรมตามผมจะทำเป็นปรกติของผม พอกลางค้ำกลาง

คืนนี้ผมจะลงเดินจงกรมเปลี่ยนอิริยาบถสบาย ๆ เป็นประจำ คืนหนึ่งครึ่งหนึ่งบ้าง สองครึ่งบ้าง ยิ่งทุกวันนี้เป็นไปตามขั้นธล้วน ๆ ถ้าเวลามันเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าพอ ๆ มันขี้ดนั้นปวดนั้นนอนไม่หลับนะ นี่ละมันบังคับแล้วนะนี่ เวลาไหนก็ตามต้องออกลงไปเดินจงกรม ดีหนึ่งก็ตาม ดีสองก็ตาม ดีสามก็ตาม มันบังคับ นอนไม่ได้แล้วต้องไปเดิน พอเดินมันจะค่อยอ่อนลง ๆ พอมันอ่อนลงไปแล้วเราจะมานอนก็ได้ ภาวนาไปนอนก็หลับได้นะ ถ้ามันบีบบังคับแล้วอย่างนั้นเราต้องลงเดิน

แต่เมื่อคืนนี้ไม่เป็นอย่างนั้น มันอ่อนเปียกหมดเลยเพราะอะไรก็ไม่ทราบ พอทุ่มกว่าเท่านั้นขึ้นไปนี่ไม่มองอะไรเลย ลมนอนเลยจนกระทั่งสว่าง ไม่ลุกไปไหนเลย จุดไฟไว้อย่างนั้นไม่ออกมา ดูซิ จุดไฟทิ้งไว้อย่างนั้นเลย ธรรมดามจุดไฟไว้กลางคืนผมมาเดิน เมื่อคืนนี้ไม่ออกเลย จุดไฟไว้ส้อม ไม่ออกมาเลย เป็นอย่างนั้นละ มีคืนเดียวเมื่อคืนนี้ ผมจึงได้ โถ นี่เป็นประวัติการณ์ของเราอันหนึ่งเหมือนกัน นี่ธาตุขันธ์บีบบังคับ ไม่อยากลุกอยากเดินไปไหนเลย นอนแนวเหมือนขอนซุง พิจารณาเรื่องธาตุเรื่องขันธ์พออยู่ จนกระทั่งสว่างแล้วมันยังไม่อยากลุกนะ

หมู่เพื่อนไปก้อด ๆ แก้ว ๆ ข้างนอกมันก็ฟังอยู่นั้น ทุกวันก็ฟัง เมื่อเช้านี้ก็ฟังก้อด ๆ แก้ว ๆ มันยังไม่อยากกระดุกกระดิกนะ นั้นเห็นไหม พอตื่นขึ้นมาลงไปเดินจงกรม โชชตโชเซ เมื่อเข้าไปเดินดูเหมือนได้ ๓๐ นาทีได้มั้ง นั้นมันยังไม่มีกำลังนะนั้นเดินไปโชชตโชเซ อ้าว ทำไมเป็นอย่างนี้ เดินไปเดินมาไม่ได้เรื่องจึงขึ้นไปอีก ออกจากนั้นครองผ้าก็ลงไปนอนละ นั้นเป็นอย่างนั้นนะ ถึงขนาดนั้นละ ตอนเข้าไปเดินจงกรมแทนที่จะค่อยแข็งแรงขึ้นกลับชอกแซก ๆ อยู่จั้น เอาละเลิก นี่ละมันอ่อนไปอย่างนี้ละธาตุขันธ์ จะไว้ใจมันได้ยังไง

เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ท้นต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร ทาง internet
www.luangta.com หรือ www.geocities.com/bantadd